

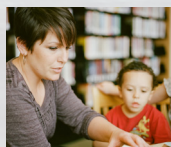
Speciale uitgave van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie

Klaar voor de start?
Preventief werken
bij kleuters

Antwoorden op de
meest gestelde vragen
over leesproblemen en
dyslexie

Over de rol van
school bij de
ondersteuningsniveaus
bij lezen en spellen

**Dyslexie
Centraal**

Inhoud

**Klaar voor de start?
Kenmerken van een effectieve
aanpak in groep 1-2**

04

**Vraag en antwoord
Veelgestelde vragen over
leesproblemen en dyslexie**

08

**Ondersteuningsniveaus bij
lezen en spellen: de rol
van school**

14

Februari, 2021

Beste lezer,

Voor u ligt een speciale uitgave van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie, bedoeld voor alle basisscholen in Nederland. Het Stimuleringsprogramma - uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Onderwijs - wil bevorderen dat alle scholen systematisch en duurzaam werken aan goed lees- en spellingonderwijs. Met een preventieve en integrale aanpak van leesproblemen en dyslexie worden onterechte verwijzingen naar de dyslexiezorg en het risico op laaggeletterdheid voorkomen. Een effectieve aanpak in onderwijs en zorg zal er toe leiden dat alle leerlingen – met of zonder dyslexie – zo geletterd mogelijk worden en zich hierbij vaardig en gewaardeerd voelen.

In deze uitgave vindt u meer informatie over goed lees- en spellingonderwijs en praktische adviezen voor de preventieve en integrale aanpak van leesproblemen en dyslexie. Hierbij wordt regelmatig verwezen naar informatie, materialen, instrumenten en filmpjes, die te vinden zijn op het digitale platform van het Stimuleringsprogramma: Dyslexie Centraal (www.dyslexiecentraal.nl).

We hopen u met deze uitgave en alles dat op Dyslexie Centraal staat te inspireren om op school en in de klas aan de slag te gaan met een effectieve aanpak van leesproblemen en dyslexie. Mocht u na het lezen van deze uitgave of het bekijken van onze website vragen hebben rondom de begeleiding van leerlingen, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen via info@dyslexiecentraal.nl.

Het team van het
Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie

Klaar voor de start?

Kenmerken van een effectieve aanpak in groep 1-2

“Voor het schrijven van letters gebruiken we stoplichtletters. De kinderen vinden dat fantastisch. Als de opdracht gelukt is dan komen ze vertellen: kijk juf, ik kan het. Ik heb goed geoefend, ik kan het nu! Als ze deze succeservaringen hebben gehad dan speelt dat natuurlijk door naar thuis, zij vertellen het aan hun ouders. Wij horen het als leerkrachten dan weer terug van ouders. En je merkt dat ze steeds meer uit zichzelf op zoek gaan naar meer manieren om dat te leren.”

Bovenstaand citaat komt van een leerkracht uit de film '[Praktijkroute groep 1-2](http://www.dyslexiecentraal.nl)' die te vinden is op www.dyslexiecentraal.nl. Zij vertelt in de film hoe ze de kleuters enthousiast maakt om steeds meer letters te leren en een poging te doen om ze ook te schrijven. Die kennis vormt alvast een mooie basis voor straks in groep 3!

Iedereen is het er wel over eens dat problemen beter voorkomen kunnen worden dan

later weer verholpen. Dat geldt ook voor lees- en/of spellingproblemen. Daarom is het goed om bij de kleuters al te starten met een speels, maar doelgericht aanbod om hun mondelinge taalontwikkeling en beginnende geletterdheid te stimuleren. We weten dat letterkennis, fonologisch bewustzijn en benoemsnelheid belangrijke voorspellers zijn voor het leren lezen. Door die vaardigheden goed te monitoren, kun je snel inspelen op risicofactoren die je ziet. Die kleuters zijn

gebaat bij meer hulp en begeleiding om te voorkomen dat ze vastlopen in groep 3.

Preventief werken is natuurlijk niet nieuw, er is al veel bekend en bedacht. Deze informatie is nu samengevoegd tot een film met literatuurlijst op www.dyslexiecentraal.nl. Je hoeft het dus niet zelf uit te zoeken, maar kan meteen gaan kijken en inspiratie opdoen.

Praktijkroute groep 1-2

In de film 'Praktijkroute groep 1-2' is een voorbeeld van een integrale preventieve aanpak op school in beeld gebracht. In deze film laat de leerkracht zien hoe zij dagelijks in de klas een rijk taalaanbod aanbiedt aan de kinderen en al werkt aan beginnende geletterdheid. De intern begeleider op deze school weet hoe goed taalonderwijs eruit ziet, ondersteunt de leerkracht in het signa-

leren van mogelijke achterstanden en kan samen met de leerkracht ouders betrekken bij de taalontwikkeling van hun kind. De directeur van deze school vertelt dat hij gaat over de beleidskeuzes van de school, zoals de inrichting van het lees- en taalonderwijs en op welke manier er preventief gewerkt wordt. Daarnaast speelt de directeur ook een rol in de facilitering van materialen en opleidingsmogelijkheden van leerkrachten. De directeur wordt hierin ondersteund door het samenwerkingsverband. In de 'Literatuurlijst Praktijkroute Groep 1-2' die bij de film hoort, is meer achtergrondinformatie te vinden en worden suggesties voor materialen en oefeningen gedaan. Hierna volgen voorbeelden waar je aan kunt denken bij een preventieve aanpak in groep 1-2.

Rijk taalaanbod in de klas

Hoe beter mondelinge taal en beginnende geletterdheid in de kleuterperiode ontwikkeld zijn, hoe sterker de basis is voor de verdere ontwikkeling richting groep 3. Met kleine oefeningen die je makkelijk in de dag kunt inpassen, kun je de ontwikkeling van mondelinge taal en beginnende geletterdheid bij de kleuters al stimuleren. Enkele suggesties:

- Laat kleuters structureel hun eigen naam (proberen te) schrijven op een werkblad of tekening.
- Laat kleuters boeken 'lezen', individueel of in tweetallen zodat ze het verhaal aan elkaar kunnen vertellen.
- Bied zelf een rijk taalaanbod, dus pas je taalgebruik niet aan, maar leg moeilijke woorden uit.

Met deze activiteiten laat je als leerkracht zien hoe belangrijk, maar vooral ook hoe leuk taal kan zijn en kun je dit enthousiasme voor taal ook goed overbrengen!

Signaleren en monitoren

Als leerkracht zie je dagelijks veel gebeuren in de klas en doe je op die manier al veel observaties. Om nog gericht te kijken, helpt het om gestandaardiseerde observatielijsten in te vullen. Met de informatie die dit oplevert, kun je een keuze maken of en welk extra aanbod een kleuter nodig heeft en daar al vroeg op inzetten. Voor voorbeelden van observatielijsten kijk op [> Weten > signaleren van achterstanden > signaleren in de kleutergroepen](http://www.dyslexiecentraal.nl).

Extra aanbod

Signaleer je eenmaal dat een kleuter nog veel moeite heeft met een bepaalde vaardigheid, dan zijn er verschillende programma's die ingezet kunnen worden, bijvoorbeeld de Voor-schotbenadering of Bouw!. Dit zijn manieren om gestructureerd en voor langere tijd met een kind of groepje kinderen aan de slag te gaan. Als leerkracht kun je ook met kleine oefeningen dagelijks extra aandacht besteden aan bepaalde taaldomeinen (zie kader):

Algemeen:	Verwoord je handelingen en maak woorden waar mogelijk visueel. Stimuleer kleuters om actief taal te gebruiken.
Mondelinge taal:	Zet coöperatieve werkvormen in, daarmee creëer je meer spreektijd voor elke kleuter. Dit geeft je als leerkracht ook de ruimte om rond te lopen en kleuters indien nodig te ondersteunen om structuur aan te brengen in hun verhaal.
Verhaalbegrip en –oriëntatie:	Lees interactief voor. Door de interactie krijgen kleuters meer grip op het verhaal. Lees ook eens in kleine kring interactief voor, zodat er meer aandacht voor de inbreng van elke kleuter is.
Taalbewustzijn en alfabetisch principe:	Taalspelletjes (bijvoorbeeld uit de methode) kunnen goed in een klein groepje worden gespeeld, zoals rijmspelletjes, letterkwartet of letterbingo.

Thuisomgeving

De thuisomgeving van een kleuter kan ook positief bijdragen aan de taalontwikkeling. Rond het kind bestaat er een netwerk van mensen die door goed samen te werken veel kunnen betekenen. Van zo'n goede samenwerking zijn mooie voorbeelden te vinden (zie 'Meer Lezen?').

Hoe sta je er als school voor?

Wellicht herken je veel van wat je al doet in bovenstaande tekst. Om te kunnen zien hoe jullie er als school voorstaan, kan de [Scan Preventieve Aanpak groep 1-2](#) worden ingevuld. De rapportage die uit deze scan komt, laat zien waar meer aandacht aan besteed kan worden. Daarnaast wordt ook duidelijk hoe er samen wordt gewerkt met andere professionals en biedt de rapportage inzicht in het onderwijskundig beleid van de school, maar ook in de visie en missie hierbij van het schoolbestuur, samenwerkingsverband en de gemeente. Het fijne van de scan is dat er niet alleen een overzicht gegeven wordt van de huidige situatie, maar dat je als school ook handvatten krijgt voor vervolgstappen die je

kunt zetten. Daarmee kun je de preventieve aanpak op school nog steviger neerzetten.

Doen!

Neem een kijkje bij de [Praktijkroute](#) om meer ideeën op te doen rondom het stimuleren van de taalontwikkeling en beginnende geletterdheid bij kleuters en informatie te vinden over preventief werken in de kleuterklas. Gebruik de Scan Preventieve Aanpak om inzicht te krijgen in de preventieve aanpak op jouw school en ontdek waar nog kansen voor verbetering liggen.

Bronnen

Literatuurlijst Praktijkroute groep 1 – 2. Rijk taalaanbod bij kleuters (2020). Publicatie van het Expertisecentrum Nederlands binnen het Stimuleringsprogramma Aanpak Leesproblemen en Dyslexie. Te downloaden van: www.dyslexiecentraal.nl

Scan Preventieve Aanpak Lezen en Spellen.

Te benaderen via: www.dyslexiecentraal.nl
> [Doen](#) > [Materialen](#) > [Scan Preventieve Aanpak Lezen en Spellen](#).

Meer lezen?

In het artikel '[Wachttijd of Iestijd?](#)' te vinden op Didactief Online worden nog meer praktische voorbeelden gegeven van hoe je momenten tussendoor tijdens de schooldag op een taalrijke manier kunt invullen.

In het artikel '[Bouwen aan leesplezier](#)' te vinden op Lexima.nl worden de ervaringen beschreven van een samenwerkingsverband waar het programma Bouw! in goede samenwerking tussen verschillende partijen is geïmplementeerd.

Op de website van 'De verteltas' (www.verteltas.nl) kun je meer lezen over de Verteltas-methode, waarin ouders op een leuke manier actief betrokken worden bij de taalontwikkeling van hun kind.

Vraag en antwoord

Veelgestelde vragen over leesproblemen en dyslexie

VRAAG:

Is het waar dat een leerling eerst leesrijp moet zijn voor het leesonderwijs begint?

ANTWOORD:

Nee. Een uitdagende geletterde omgeving in groep 1 en 2 is wel van bewezen belang. Daarnaast zijn er veel aanwijzingen dat het gericht bevorderen van fonemisch bewustzijn (het besef dat woorden uit klanken bestaan) en klank-teken-koppelingen (letterkennis) in de kleutergroepen het aanvankelijk lezen in groep 3 ten goede komt. Ook het snel kunnen ophalen van informatie uit het geheugen (bijvoorbeeld snel benoemen van plaatjes) speelt een rol bij de latere leesontwikkeling. Deze drie vaardigheden worden gezien als de sterkste voorspellers voor de ontwikkeling van de leesvaardigheid en schoolsucces op langere termijn. Maar ook de mondelinge taalvaardigheid van kleuters (zoals woordenschat en vertelvaardigheid) is van belang voor het leren lezen. Om een goede start te kunnen maken in groep 3 met het technisch lezen, is het dus nodig om al in groep 1 en 2 brede aandacht te hebben voor de taalontwikkeling van kleuters.

Dit antwoord is gebaseerd op een antwoord uit de Kennisrotonde van het NRO. Zie www.kennisrotonde.nl/dyslexie voor meer antwoorden op dyslexie-vragen.

VRAAG:

Wanneer kan ik een leerling naar de zorg doorverwijzen bij een vermoeden van dyslexie?

ANTWOORD:

De school kan een leerling doorverwijzen wanneer hij herhaaldelijk tot de zwakste 10% behoort wat betreft lezen OF wanneer hij tot de zwakste 16% op lezen én de zwakste 10% op spelling behoort. De scores moeten vastgesteld zijn op minimaal drie opeenvolgende meetmomenten en na aanbod van een specifieke interventie op ondersteuningsniveau 3. De 'Leidraad vergoedingsregeling dyslexie van onderwijs naar zorg' (te vinden op www.dyslexiecentraal.nl) beschrijft het proces dat daarbij wordt doorlopen. Hoe je dit precies doet en organiseert, kun je ook zien in onze video-uitleg over de vergoedingsregeling.

VRAAG:

Mag het programma dat wij willen gebruiken op ondersteuningsniveau 3 ingezet worden?

ANTWOORD:

Of een methode of programma voldoet aan de eisen voor ondersteuningsniveau 3 hangt af van verschillende factoren. Ten eerste: de inhoud van het aanbod moet aansluiten op de doelen, die voor elke leerling zijn vastgelegd in het handelingsplan. Daarnaast speelt de kwaliteit van de uitvoering natuurlijk een belangrijke rol. Dit staat ook beschreven in de 'Handreiking voor de invulling van ondersteuningsniveau 2 en 3', te vinden op www.dyslexiecentraal.nl. Tot slot moet het aanbod aan een aantal eisen voldoen, zoals voldoende oefentijd bieden (minimaal 3 x 20 minuten per week) en gerichte aandacht voor letter-klankkoppelingen. In het onderwijs kunnen dus verantwoord en beredeneerd keuzes gemaakt worden voor de inzet van bestaande of nieuwe methodes of programma's.

Alles over leesproblemen en dyslexie in onderwijs en zorg

VRAAG:

Welke ondersteuning bied je als school als een kind externe dyslexiebehandeling krijgt?

ANTWOORD:

De basisschool moet passende ondersteuning blijven geven zolang een leerling een ondersteuningsbehoefte heeft. Dat geldt dus ook tijdens de periode dat een leerling dyslexiebehandeling krijgt door een externe zorgspecialist. De behandeling is immers meestal maar een uur per week, terwijl de leerling vijf dagen in de week op school zit voor instructie en ondersteuning daarbij. De ondersteuning op school moet verstandig en naar redelijkheid op ondersteuningsniveau 3 worden ingevuld. Als het goed is, zijn er afspraken gemaakt over de afstemming tussen behandeling en doorlopende ondersteuning op school, en is de intern begeleider hiervan op de hoogte.

Weten

Betrouwbare informatie over leesproblemen en dyslexie in onderwijs en zorg

- Goed lees- en spellingonderwijs
- Signaleren van achterstanden
- Begeleiding bij lees- en spellingproblemen

Doen

Handvatten en materialen om aan de slag te gaan met de aanpak van leesproblemen en dyslexie

- Scan Preventieve Aanpak Lezen en Spellén
- Dyslexiehulpmiddelen kiezen en implementeren
- Werken met de protocollen
- Praktijkfilm groep 1-2

Leren

Ervaringsverhalen, goede voorbeelden en professionalisering

- Goede voorbeelden
- Online professionaliseringsmodule Vergoedingsregeling in de praktijk
- Leerlingen met dyslexie vertellen over hun ervaringen

Basisonderwijs

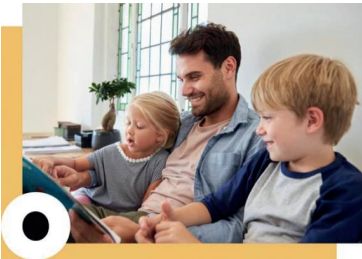

Voortgezet onderwijs

**xie
ntraal**

Ouder

Leerling

Bestuur & beleid

Samenwerking onderwijs & zorg

VRAAG:**Wat doe je als school na afronding van een externe dyslexiebehandeling?****ANTWOORD:**

Ook na een externe dyslexiebehandeling moet de school nog steeds passende ondersteuning bieden aan leerlingen met leesproblemen en/of dyslexie. De leerkracht kan voor de inhoud van de ondersteuning na het zorgtraject gebruikmaken van de 'Handreiking voor de invulling van Ondersteuningsniveau 2 en 3'. Hoe de leerling in het onderwijs kan worden begeleid, wordt afgestemd met de dyslexiebehandelaar. De behandelaar geeft aan welke ondersteuningsbehoefte de leerling (nog) heeft op het gebied van lezen en spellen. Ook geeft hij/zij gerichte aanwijzingen voor de aanpak op school en zoekt samen met de school naar specifiek behandelmateriaal waar mee gewerkt kan worden. De ouders worden bij het hele proces betrokken en zijn op de hoogte hoe de school de passende ondersteuning gaat bieden. Ook wordt er afgesproken hoe ouders zelf kunnen helpen, bijvoorbeeld door thuis extra te oefenen. De behandelaar houdt door middel van follow-up de vinger aan de pols en coacht de school mocht dit nodig zijn.

VRAAG:**Wat doe je als een leerling niet voldoet aan EED criteria maar wel leesproblemen / dyslexie heeft?****ANTWOORD:**

Voor alle leerlingen moet de school passende ondersteuning bieden, ook al is er geen diagnose ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) vastgesteld. Als het nodig is, gebeurt dit op ondersteuningsniveau 3. Dat betekent dat de intensieve ondersteuning van ondersteuningsniveau 3 niet alleen ingezet wordt in een voortraject naar vergoede zorg, maar zo ruim mogelijk voor alle leerlingen die dit nodig hebben, binnen de mogelijkheden van de school.

VRAAG:

Hoe kunnen we leerlingen ondersteunen met hulpmiddelen?

ANTWOORD:

Het is belangrijk dat je als leerkracht weet dat er dyslexiehulpmiddelen bestaan en dat je weet hoe je die zo goed mogelijk kunt inzetten bij de begeleiding van leerlingen met leesproblemen en dyslexie. Denk niet dat hulpmiddelen alleen bij dyslectische leerlingen ingezet kunnen worden of pas als de problemen al zeer ernstig zijn. Hulpmiddelen kunnen het proces van het leren lezen verstevigen en daarmee ook in een eerder stadium al remediërend werken. In dat geval kunnen ze het beste zo vroeg mogelijk ingezet worden. Zo weten we bijvoorbeeld dat gebruik van een ict-voorleesprogramma bij een tekst ook kan helpen bij het beter leren lezen. Op de website van Dyslexie Centraal vind je een beschrijving van alle beschikbare hulpmiddelen, met daarbij een keuze-tool, die je helpt om het juiste hulpmiddel te vinden dat past in de situatie bij jullie op school. De keuze voor een hulpmiddel maak je vanuit school altijd samen in overleg met de ouders en de leerling, en ook de behandelaar als de leerling bijvoorbeeld EED zorg krijgt. Op de website vind je verder voor alle betrokkenen (leerkracht, directeur, leerling, ouder) gerichte tips en adviezen over hoe je de hulpmiddelen verstandig kunt inzetten en wat er nodig is voor een goede implementatie in de praktijk. Hier is bovendien informatie te vinden over specifieke apps en educatieve ict-programma's, bijvoorbeeld digitale voorleesboeken. Daarnaast vind je er een handig overzicht van wel 50 manieren om met inzet van hulpmiddelen en aangepaste (voor)leesboeken het lezen en het leesplezier te bevorderen, óók bij leerlingen met leesproblemen.

Kijk voor meer informatie over hulpmiddelen en alle hierboven genoemde tips en materialen op www.dyslexiecentraal.nl bij > doen > dyslexiehulpmiddelen

*Wil je meer lezen? Kijk bij het onderdeel **WETEN** op onze site. Daar vind je onafhankelijke informatie over leesproblemen en dyslexie. Dit helpt je wellicht verder op weg. Heb je vragen over een specifieke casus? Kijk dan eens bij de **FAQ's** op onze site. Staat de informatie die je zoekt er niet bij? Mail ons op info@dyslexiecentraal.nl en onze experts denken graag met je mee!*

Ook voor ouders van kinderen met dyslexie is er informatie op onze site te vinden. Kijk op www.dyslexiecentraal.nl > ouders.

Ondersteuningsniveaus bij lezen en spellen: de rol van school

Scholen spelen een belangrijke rol in de begeleiding van kinderen met lees- en/of spellingproblemen. De ondersteuning die de school biedt, gebeurt op drie verschillende ondersteuningsniveaus. De poster met de infographic over de ondersteuningsniveaus (zie ook pagina 19) laat zien hoe deze niveaus in en buiten de klas eruit zien.

De niveaus zijn weergegeven op een trap: ga je een trede omhoog? Dan blijft ook de trede die er onder zit van kracht. Dat betekent dus voor de ondersteuning dat er iets bijkomt, in plaats van iets vervangen wordt. Dat is natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan. In dit artikel geven we een korte beschrijving

van de drie ondersteuningsniveaus en een aantal tips om de begeleiding op ondersteuningsniveau 3 vorm te geven.

Ondersteuningsniveau 1: Goed lees- en spellingonderwijs voor de hele klas

Met goed onderwijs kunnen bij een groot deel van de leerlingen lees- en spellingproblemen worden voorkomen. Goed lees- en spellingonderwijs voor de hele klas noemen we ondersteuningsniveau 1. Een stimuleren de leeromgeving, met een aanbod van rijke teksten is daarbij het uitgangspunt.

Goed lees- en spellingonderwijs kenmerkt zich door doelgericht werken. Het uiteindelijke doel is dat de leerlingen functionele geletterdheid bereiken, dus dat zij kunnen lezen en schrijven om informatie en kennis uit teksten te gebruiken. Om dit niveau stapsgewijs te bereiken, stelt de leerkracht doelen vast, waaraan systematisch en gericht gewerkt wordt. Door het werken aan hoge, haalbare en adequate doelen wordt de lees- en spellingontwikkeling optimaal gestimuleerd.

Daarnaast spelen instructie en feedback een essentiële rol bij het stimuleren van de lees- en spellingontwikkeling. Instructie in lezen en spellen blijft noodzakelijk tot volledige automatisering en het functionele niveau van geletterdheid bereikt is. Dat kan dus betekenen dat voor sommige leerlingen instructie in technisch lezen en/of spellen nodig blijft tot het einde van de basisschool. Het effectief inzetten van de leesmethode draagt bij aan de kwaliteit van instructie en begeleiding.

inoefening. Het helpt je ook om voldoende tijd voor lezen en spelling in te roosteren. In de praktijk komt dat bijvoorbeeld neer op 6 uur per week voor technische lezen in groep 3. Op vaste momenten bekijk je hoe het staat met de ontwikkeling van de leerlingen, zodat je waar nodig kunt bijstellen. Voor meer informatie over functionele geletterdheid kijk op www.dyslexiecentraal.nl > weten > goed lees- en spellingonderwijs > doelgericht werken.

Ondersteuningsniveau 2: Extra begeleiding in de klas

Sommige leerlingen zullen meer nodig hebben dan de klassikale instructie. Dan moet verlengde en verdiepte instructie en begeleiding aangeboden worden. De extra instructie en begeleiding in de klas noemen we ondersteuningsniveau 2. Het gaat hierbij om de zwakste 25% lezers en/of spellers in de groep. Zij hebben meer oefentijd en meer begeleiding nodig. Vaak kan de ondersteuning op ondersteuningsniveau 2 goed met behulp van materiaal uit de leesmethode worden vormgegeven. De leerkracht houdt goed in de gaten of deze verlengde en verdiepte instructie voldoende voor de leerling is om weer mee te kunnen komen met de ontwikkeling van de rest van de groep.

Ondersteuning op niveau 3: Specifieke interventie

Lukt het een leerling ondanks extra instructie en begeleiding niet om het tempo en niveau van de groep bij te houden? Dan is nog meer en specifiekere ondersteuning nodig. De intensieve ondersteuning door specifieke interventie op maat noemen we ondersteuningsniveau 3. Het gaat hierbij om de

leerlingen die tot de laagste 10% lezers en/of spellers van de groep behoren.

Ondersteuningsniveau 3 betekent een uitbreiding van de lees- en spellingondersteuning met in totaal tenminste 60 minuten per week, bijvoorbeeld 3 keer per week 20 minuten. De invulling en frequentie van de ondersteuning moet beschreven worden in een plan voor elke leerling. Voor de effectiviteit van de extra ondersteuning speelt naast de kwaliteit van de interventieaanpak zelf, ook de kwaliteit van de uitvoering een grote rol. Een professional (leerkracht, intern begeleider, remedial teacher) met voldoende expertise voert de begeleiding uit, zoals beschreven in de handleiding van het gebruikte interventieprogramma en met de juiste frequentie.

Het derde ondersteuningsniveau vormt vaak een struikelblok voor scholen: er moet nog meer expertise ingezet worden en meer begeleidingstijd vrijgemaakt worden. Individuele ondersteuning heeft de voorkeur, maar vaak is dit in de praktijk lastig te organiseren op school. Het is ook mogelijk om in een groepje van maximaal vier kinderen de begeleiding te laten plaatsvinden, mits er voor gezorgd wordt dat de begeleiding aansluit bij elke leerling.

Hoe organiseer je het?

Er zijn veel verschillende interventies die ingezet kunnen worden op ondersteuningsniveau 3. Voor elke interventie geldt dat er voldoende tijd vrij gemaakt moet worden, voor de leerling en voor de begeleider. Bekijk schoolbreed wat er mogelijk is. Daarnaast doet het er toe hoe je een interventie uitvoert. Jouw manier van werken is dus van grote invloed op de effectiviteit van de ondersteuning. Deze tips kunnen je helpen hoe je de ondersteuning op niveau 3 kunt organiseren:

1. Zorg voor een parallelrooster door de school. Zo kunnen leerkrachten hun aandacht groepsoverstijgend verdelen, waardoor de ene leerkracht met een klein groepje aan de slag kan en de andere leerkracht de grotere groep heeft die bijvoorbeeld zelfstandig werkt.

2. Op veel scholen wordt regelmatig met tutors gelezen. Ook dit kan een mooi moment zijn om als leerkracht je handen vrij te hebben om extra ondersteuning te bieden aan zeer zwakke lezers. De sterkere of gemiddelde lezers gaan met de tutor leeskilometers maken, terwijl de zwakkere lezers de intensieve ondersteuning krijgen. Als er op school een onderwijsassistent werkzaam is kan deze ook helpen in de klas, zodat je als leerkracht ruimte hebt om de ondersteuning op niveau 3 uit te voeren.
3. Verdiep je niet alleen, maar samen met het hele team in hoe goed lees- en spellingonderwijs eruit ziet. Bekijk samen wat de mogelijkheden binnen jullie school zijn om de ondersteuningsniveaus goed vorm te geven. Volg samen met je collega's de [online professionaliseringsmodule van Dyslexie Centraal](#) (ook interessant voor de ervaren leerkrachten).
4. Het is een complexe taak om de ondersteuning op alle niveaus goed voor elkaar te hebben. Het is dan ook logisch dat je daar als leerkracht hulp bij nodig hebt. Vraag deze hulp op je eigen school, bezoek andere scholen met goede voorbeelden, en leer van gespecialiseerde collega's, behandelaars en gesprekken met ouders.

De infographic over de ondersteuningsniveaus kan als basis dienen om goed te kunnen zien wat de stappen zijn die je als leerkracht kunt zetten en wat voor soort begeleiding daarbij hoort. Kijk voor meer informatie over de ondersteuningsniveaus en de professionaliseringsmodule op onze website www.dyslexiecentraal.nl.

Deel je ervaringen!

Wil je jullie knelpunten of succeservaringen over de invulling van ondersteuningsniveaus 2 en 3 delen? Scan dan de QR-code op de flyer (zie ook pagina 18) en maak kans op een half jaar lang een dyslexie-expert die jou en je collega's adviseert en aan wie je al je vragen over dyslexie kunt stellen.

Deel je ervaringen met de ondersteuning van leerlingen met leesproblemen en dyslexie bij jou op school

DEEL
&
WIN!

Sommige scholen worstelen met vragen over de inrichting van ondersteuningsniveau 2 en 3: Welke ondersteuning bieden we? Bij welke leerlingen? Wanneer doen we dat en wie verzorgt die ondersteuning?

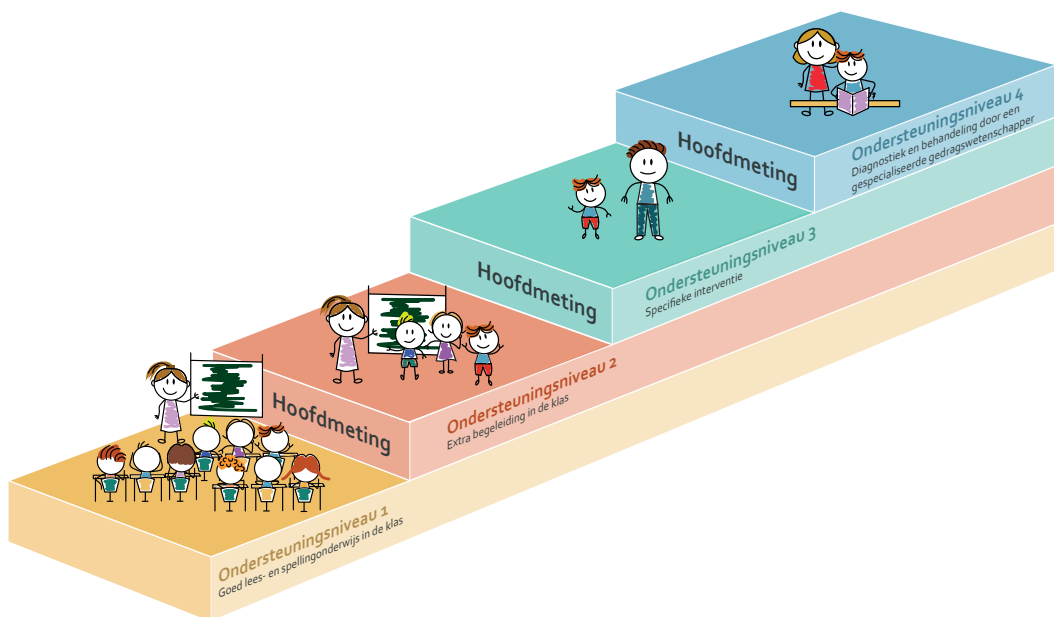
Ervaren jullie als school ook dit soort knelpunten of lopen jullie tegen andere dingen aan? Of zijn jullie juist trots op de manier waarop de leerlingen met leesproblemen en dyslexie bij jullie op school geholpen worden? Deel nu je ervaringen op www.dyslexiecentraal.nl

**Dyslexie
Centraal**

Scan de QR-code, beschrijf je ervaring en maak kans op een half jaar lang een dyslexie-expert die jou en je collega's adviseert en aan wie je al je vragen over dyslexie kunt stellen.

Ondersteuning bij lezen en spellen op school

Bij deze uitgave is een poster meegeleverd met deze infographic over de ondersteuningsniveaus. De infographic is tevens te vinden op de pagina voor het basisonderwijs op www.dyslexiecentraal.nl

COLOFON

© 2021, Stimuleringsprogramma
Aanpak Dyslexie

Vormgeving: Yvonne Meeuwen
Druk: EDG-media
Foto's: iStock en Pexels

Contact

info@dyslexiecentraal.nl
www.dyslexiecentraal.nl

Het Stimuleringsprogramma wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW door een aantal samenwerkende partners: Expertisecentrum Nederlands (EN), Oudervereniging Balans, het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (NKD), Stichting Dyslexie Nederland (SDN), Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Netwerk LPO), Landelijke Beroepsvereniging Remedial Teachers (LBRT), Landelijke Beroepsvereniging van Begeleiders in het Onderwijs (LBBO) en Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (NVLF)

 **EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS**

BALANS
perspectief voor ieder kind

Nederlands
Kwaliteitsinstituut
Dyslexie

NKD

 NVLF

LBRT
Landelijke Beroepsvereniging
Remedial Teachers

LBBO
Landelijke Beroepsvereniging
van Begeleiders in het Onderwijs

 communiceer
Landelijke Vereniging voor Logopedie en Foniatrie

netwerk **LPO**

 **STICHTING
dyslexie
nederland**